

Mit kæresterne barnebarn

Gräs är bra och nyttigt, men för ungtjurar är unga skott av ask rena godiset. Det var så det började. De stack in sina huvuden mellan taggträderna och nappade åt sig de saftiga skotten. När det tog slut med stutarnas sommarnöje på ängen söder om Marnas sköt en hel bukett av askskott till väders. De hotade att ta utsikten, så jag skar av toppen på dem i ungefär två meters höjd. När jag hade gjort så i några år började grenarna växa ut till sidorna, medan skotten blev till stammar som trängde ut varandra. Det blev fyra stycken kvar.

Jag började minnas allt jag läst och hört om *Livet i Träden*. Bodde inte Nalle Puh och flera av hans vänner i träd? De rika medicéerna i Firenze hade på ett par av sina egendomar lusthus som var byggda uppe i träd. Italo Calvino klättrade hela sitt liv bland trädkronor. En kinesisk målare har avbildat en trädgårdspaviljong mycket högt uppe i något som ser ut som en ask. Enligt den nordiska gudasagan vilar hela världen i asken Yggdrasil. Sven-Gunnar Bråhammar har berättat om en parisisk sommarrestaurant där alla bord är placerade på små plåtår uppe i trädkronorna. Och vetenskapen påstår att de första människorna blev till när vi lärde oss att gå på marken efter att dessförinnan ha bott där uppe i grönskan. Som de andra aporna.

På Marnas kom avgörandet när du hade nått klätteråldern och satte dig på en av de ganska då horisontella askgrenarna, skrattande och med dinglande ben. Tofflorna försvann bland nässlorna. Minns du? Då beslöt vi oss för att bygga en hydda i trädet.

Vi började rätt blygsamt med en kasserad plankdörr. Den var tillräckligt stor för att två kunde sitta där – du med saft, jag med kaffe. En hydda hade det blivit genom att grenarna växte upp längs plankdörrens kanter. En lövhydda. Ett par år senare blev vi mer ambitiösa. Vi lade ut två 10 x 10 cm grova stockar och stöttade upp dem så att de kom att ligga alldeles hori-

sonter. Jag valde ut passande brädbitar till avståndsklossar, du avläste vattenpasset. Så lade vi ut fyra regler. Tumstock och vinkelhake. Verket fullbordades med brädor från granngårdens gamla vindsinredning.

Det blev invigningsfest med saft och bullar på den förstörade ytan. En mindre dansbana. Den duger bra till enmansrock och till tvåmanstango. *Valse triste* har vi inte provat, men vi vet att man vid behov kan tjura här obemärkt.

Senare har jag fått veta att vår hydda inte är särskilt enastående. I Småland har sådana lövhyddor en gång varit vanliga. Det sägs att man där började med att lägga en logport över en avsågad ask. Den försågs med ett vitmålat räcke runt kanterna. Nu påminner jag mig att din mor som liten hade en hydda i ett gammalt stormfällt äppelträd på Marnas. Den hade ett räcke av pileflätning, men hela härligheten var knappt så stor som korgen under en luftballong. Ska vi ge oss på ett flätverksräcke till våren? Då kanske Mormor också kan lockas hit.

Idag när jag skriver detta ligger det tio centimeter snö på hyddans golv. Hade du varit här hade vi gjort en snölykta däruppe. Tillsammans. Att göra snölykta ensam är inte roligt. Nästa år måste vi såga av grenarna som växer upp på sidorna. Gör vi det i september kan vi kasta ut dem till fåren på ängen. De är minst lika förtjusta i askgrenar som tjurarna var för trettio år sedan.

Hej og knus fra morfar

*Askens blad
lägger sig till rätta
i skön
oordning*

Käre mästare i tonkonsten

Det var en tillfällighet att jag kom att höra ett av dina få pianostycken. Fastän musiken var lustigt gnistrande hade den ett magiskt djup. Jag blev gripen och insåg genast att den gav förklaringen till det svarta ögat i min trädgård.

Vatten är ett härligt element och har sedan tidernas morgon använts i trädgårdskonsten. Man finner det som tunna silverstrålar i de små andalusiska trädgårdarna, som porlande vattentrappor i italienska anläggningar, som frustande kaskader i barocktidens fursteparker, som en kanal rinnande stegvis ner över gräsmattan i gläntan mellan höga skogsbryn på det engelska godset Chatsworth och som fågelbad i tusentals svenska täppor. *Et lille vand*, sa den danske trädgårdsnestorn C.Th. Sørensen, skall man unna sig i varje trädgård, hur anspråkslös den än är.

Det tyckte jag också, men det skulle inte vara större än att det kunde fyllas på med en kanna vatten mellan sommarregnen. Det hade varit trevligt med en liten grodgöl, men hur skulle det gå för grodorna om den hade torkat ut när jag av en eller annan anledning inte kunde fullgöra min plikt som djurskötare? Alltså: ett litet vattenkannevatten.

Ett sådant kan göras på många sätt. En trälåda kan grävas ner och fodras med plast, men skulle det gå att dölja plastkanterna? Smeden kunde svetsa ihop en järnlåda med exakta former och skarpa kanter. Men skulle den inte bli för tung att flytta från smedjan, och vad skulle den komma att kosta? Det fanns färdiga att köpa av cement, med eller utan grodor och sjöjungfrur. Men den sortens utrustning har vi inte på Marnas. Det skulle sakna all musikalitet.

Då föll mitt öga på ett tunnband av järn. Det stod lutat mot uthusets baksida. Tunnan för regnvatten, som det en gång hade suttit på, hade för länge sedan säckat ihop. Det kunde användas. Jag gjorde en ram av fyra brädor som sattes ner i jorden med brädornas överkant i höjd

med markytan. En blandning av grus och cement hölls ner i det kvadratiska hålet, så mycket att avståndet mellan betongblandning och tråkant motsvarade tunnbandets bredd. När betongen torkat, lades tunnbandet på plats och utrymmet mellan det och ramen fylldes upp till randen. Fågelbadet var färdigt. Det höll vatten och fåglarna kom.

Denna berättelse om det svarta ögats tillkomst har inte mycket med musik att göra, fastän rytmiska rörelser säkert underlättar det praktiska arbetet. Kanske har du redan slutat läsningen. Om inte, så hör här!

Det är placerat i ett litet trädgårdsrum med höga häckar på båda sidor. Den tredje sidan är en bokhäck med ett runt månfönster, ungefär dubbelt så stort som ögat. När man tittar in från den fjärde sidan ser man både ögat och fönstret. Ljuset gnistrar i vattenytan och himlen speglar sig i glittret, eftersom botten är svart som beck.

Men försök inte komma alltför nära! Ögat ligger ett trappsteg upp och framför det växer en matta av hasselört med runda blad och den får man inte trampa på. Det är avståndet som gör att himlen speglar sig och att vattnet förblir svart. Ser man rakt ner i vatten, ser man en botten som sällan är tilltalande.

Hur djupt är då det svarta ögat? Jag vet att det bara är fem centimeter. Men det kan jag låta bli att veta och då ser jag ett oändligt djup, en brunn som inte har någon botten. Ett djup där hemliga tankar och motstridiga känslor slingrar sig om varandra som hala ormar, som stiger och sjunker under den solglittrande ytan. Som i ditt underfundiga pianostycke. Den svartvita flugsnapparen var där nyss.

Med hälsningar från djupets hinna

Kære Hans Christian

När jag tog det här fotot tänkte jag inte på att motivet kunde ha något med dig att göra. Sedan upptäckte jag att det finns ett samband. Jag skickar bilden till dig och jag tror att du ser detsamma som jag: tusenskönor i glad spridning.

Det kunde vi spinna en lång tråd på. Det är inte många skönandar som har ögonen öppna för sådana småtterier som tusenskönor, men det hade du. Du fantiserade om lilla Idas blomster. När du överraskade de fina damerna på slotten som du besökte med buketter och blomsterarrangemang, som inte liknade några de tidigare hade sett eller ens kunnat drömma om, fick tusenskönan vara med. Och nog har du någon gång bundit en krans av tusenskönor till en liten bortskämd unge som nödvändigtvis skulle sitta i ditt knä, fast du avskydde det, när du läste högt i salongen?

På din tid fanns det gott om tusenskönor i herrgårdsparkernas gräsmattor. Vackra, vita drivor. Kan du tänka dig att det idag finns medel som försäljs med löftet om att de »dödar maskrosor, tusenskönor och annat ogräs«! Men var lugn. Hos mig växer de ostört. Ruth, min vänliga svägerska, satte igång fågringen genom att ge mig en planta. Den trivdes. Den har spritt sig, men helt ostörda är de många tusenskönorna förstås inte. Gräsklipparen hotar varje år med att göra dem huvudlösa innan de hunnit sprida frön till nya plantor.

Höjd över dem ser du på mitt foto en pyramid. Den fick jag av goda vänner till min sjuttiofemårsdag. Jag hade önskat mig den. Min trädgård är så innehållsrik att risken för att den skall verka plottrig är överhängande. Därför behövs något absolut redigt, rent och starkt. En geometrisk form med evigt överbevisande klarhet.

En pyramid.

Skånes främste stenmästare, Mats Stenhuggare i Dalby, lät sig övertalas att hugga den med samma form och samma precision som kollegorna i faraonernas land. I sitt lager hade han bara ett block i sandsten, fast sandsten skulle det vara. Det är från Öved, sade

han med en svårtolkad min. Men jag förstod. Kunde jag och min pyramid vara värdiga detta block, som var det sista från brottet i Öved? Då skall du veta, H.C., att detta stenbrott har lämnat sten till fasaden på Övedskloster, den svenska rokokoarkitekturens främsta verk.

Pyramiden pryder sin plats i min trädgård. Den står på samma sätt som skulpturer brukar stå i de stora, fina parkerna: längst ut på en lång mur. Placeringen framhäver pyramiden, som ju också är en skulptur. Den ger muren en spänst som den annars inte skulle haft och den samlar trädgårdsrummet. I Italien ser man renässansvillor som ligger på en terrass vid foten av en kulle med en slätt framför sig. Samma metod i olika skalor. Min pyramid är milt Övedsklosterrosa. Slottsrelationen stör mig verkligen inte. Jag är nästan lika snobbig som du.

Tusenskönorna och pyramiden är fina var för sig. Men det är samspelet mellan dem som är själva poängen. Pyramiden är visserligen bara fyrtio centimeter hög men är ändå stor form, både genom sin kraftfulla geometri och genom att den omedelbart leder tanken till de stora egyptiska förebilderna. Tusenskönorna däremot är det pyttesmåttigaste som finns.

Så var det med dina världar, både den verkliga och den diktade. Du knöt ständigt samman dem med varandra. Som fullt utvecklade svan med vingarna utspända som segel flöt du fram mellan furstehuset och diktarköven utan att någonsin glömma din tid som *grim ailing*. Det var i spänningsfältet mellan dessa världar som du blev *eventyrlig*. Det var mellan dessa poler som gnistan hoppade. Och ständigt ställde du samman det minsta med det största. Svinaherden och prinsessan. En ståndaktig tennsoldat och ödets grymma lekfullhet.

Trädgårdskonst är inte diktning, men ibland använder du och jag samma metoder. Som detta att ställa en liten skala mot en stor utan att skänka mellanskalorna någon uppmärksamhet. Tusenskönor och pyramider. I spänningsfältet mellan en stor skala och en liten, händer det att två gånger två blir fem.

